

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Volume: 3 Issue: 14 Fall 2010

BARIŞ GAZETECİLİĞİ: “TÜRK YAZILI BASININDA 2003 IRAK SAVAŞI HABERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ”

PEACE JOURNALISM: “AN ANALYSE WHICH RELATED EVALUATION OF 2003 NEWS OF IRAQ WAR IN TURKISH WRITTEN PRESS”

İ. Pelin DÜNDAR*

Şadiye DENİZ**

Özet

Barış gazeteciliğini tüm yönleriyle ele almayı amaçlayan bu çalışmada; öncelikle barış gazeteciliği kavramı, kavramın işlevselliğini engelleyen unsurlar ve yapı taşları incelenmiştir. Çalışmanın devam eden kısmında ise, iliştilmiş gazetecilik olgusu üzerinde durulmuş ve konu esasıyla eleştirel gözle bakılmıştır. Barış gazeteciliğinin Türkiye’deki görünümünü sergilemek amacıyla hazırlanan bu çalışmada, Türk yazılı basınındaki 2003 Irak savaşı haberleri, söylem analizi yöntemiyle barış gazeteciliği açısından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Barış Gazeteciliği, Söylem Analizi, İliştirilmiş Gazetecilik.

Abstract

In this study which intended to address all aspects of peace journalism’s firstly investigated that concept of peace journalism, difficulties which rumples functions of peace journalism and structure points which constitutes also. At ongoing study, focused on embedded journalism and the issues on the basis of cases were examined critically. This study which prepared for to present the appearance of peace journalism in Turkey, 2003 news of Iraq war has been examined in Turkish written press by pronunciation analysing method.

Key Words: Peace Journalism, Discourse Analyse, Embassed Journalism

Giriş

İnsan hakları, barış, demokrasi, eşitlik gibi kavramlara katkı sağlayabilen bir habercilik anlayışının mümkün olduğu düşüncesi, geleneksel gazetecilikten farklı olarak yeni habercilik anlayışlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Hak haberciliği, barış gazeteciliği, yurttaş haberciliği gibi farklı isimlerle ortaya çıkan bu akımlar, medyanın temsil yaratma, gündem oluşturma, konumlandırma gücüne atıflar yaparak, toplumdaki sorunların giderilmesine katkı sağlayabileceği varsayımına dayanmaktadır. Bu bağlamda geleneksel gazetecilik anlayışının nesnelliğe yaptığı vurguya karşın, hak haberciliği, barış gazeteciliği adı altında ortaya çıkan bu yeni akımlar, genel bir tarafsızlık söyleminin ardına gizlenmiş habercilik yerine barıştan, toplumda geri kalan kişilerden / gruplardan yana bir habercilik pratiğini önermektedir.

Türk yazılı basınında barış gazeteciliğinin, haber metinlerde ne kadar uygulandığını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada; öncelikle iliştilmiş gazetecilik, barış gazeteciliği ve yurttaş gazeteciliği kavramları tartışılmıştır. Son bölümde ise, barıştan yana bir habercilik anlayışının varlığını ölçmenin en iyi örnekleme olduğunu düşündüğümüz savaş haberleri üzerinden Türkiye’de yazılı basının barış gazeteciliğine yönelik tutumları incelenmiştir. Haberlerde şiddete, çatışmaya ve savaşa dayalı unsurlardan ziyade, barışı teşvik edici bir söylem kullanmanın, barışa katkı sağlayacağı düşüncesinden

* Doç. Dr., Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi, Basın Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, ismet.pelin.dundar@ege.edu.tr

** Dr. Arş. Gör., Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi, Genel Gazetecilik Anabilim Dalı Öğretim Elemanı, sadiye.deniz@ege.edu.tr

hareket eden bu çalışmada, Türkiye'nin önde gelen gazetelerinde 2003 Irak Savaşı haberlerinin nasıl temsil edildiği analiz edilmiştir.

Barış Gazeteciliği Kavramı

Gazeteciliğin profesyonel kodları objektiflik unsuru üzerine kurulu olmasına rağmen, gazetecinin haber yapım süreçlerinde kendisini etnosentrik bakış açısından, ideolojisinden, dünya görüşünden arındıramaması, haber söyleminin objektiflikten uzak ve genel kanaati besleyen bir şekilde ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu nedenle gazetecilik mesleği açısından yurttaş gazeteciliği, barış gazeteciliği ve iliştilenmiş gazetecilik gibi yeni arayışların varlığı kendini göstermiştir.

Geleneksel gazetecilik anlayışının, savaş haberlerini sunarken, zaman zaman barışçıl unsurlardan ziyade çatışmaya ve savaşa ilişkin unsurları ön plana çıkardığı eleştirisi, yeni arayışların çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu gazetecilik, “olay / sorun odaklı haberin değerini olağan dışılığında bulan, haber kaynağı olarak seçkinleri kullanan, öte yandan ‘nesnellik’ ve ‘dengellik’ adına iki tarafın söylediklerini vermeyi yeterli marifet sayan, böylelikle ‘iyiler-kötüler’, ‘suçlular-kurbanlar’ gibi ikili karşıtlıklar üzerine kurulu bir dünya tasarımını ortaya koyan bir gazetecilik anlayışıdır.” (Alankuş, 2009: 113) Böyle bir haber sunumu ise, toplumda biz ve öteki karşıtlığının doğmasına, eşitsiz toplumsal tabakalar yaratılmasına ya da sürdürülmesine katkı sağlayacaktır. Barış gazeteciliği, bu temel düşünceden hareketle savaş haberlerine ilişkin yukarıda bahsedilen tutumlardan kaçınan, yeni bir haber söyleminden söz etmektedir.

Savaş gazeteciliğine karşı popüler bir kavram olarak kullanılmaya başlanan barış gazeteciliği, temel olarak medyanın barış getirme konusuna olumlu katkı yapması gereği üzerine kurulmuştur. Bu bağlamda da; sadece editörlerin değil, aynı zamanda muhabirlerin de çatışmaya ait şiddetten uzak bir takım tepkilere daha fazla yer vermek suretiyle toplumu cesaretlendirmek ve bu doğrultuda da ne tarz haberlerin verilmesi gerektiği ve bunların nasıl sunulacağı hususunda seçim yapmak temeline dayandırılan bir gazetecilik anlayışı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sevda Alankuş barış gazeteciliğini şöyle tarif etmektedir: “Barış gazeteciliği barışı savunan, barışa, barış için yapılanlara haber değeri atfeden, bu arada çatışmalı durumlarla ilgili olarak yapılan her türlü habercilikte savaşı, şiddeti kışkırtmak yerine barışı, çözümü kolaylaştırmak peşinde olan bir gazetecilik türüdür.” (Alankuş, 2009: 112) Süleyman İrvan ise medyanın barış konusunda üstlenebileceği role vurgu yapmaktadır. İrvan’a göre; “barış gazeteciliği bakımından medya tansiyonu çatışmanın tarafları arasında veya içinde yükseltmek yönünden olumsuz bir rol oynarsa, aynı zamanda barışı getirmek yönünden de olumlu bir rol oynayabilir”. (İrvan, 2006: 34-39) Bu çerçeveden bakıldığında da; savaş veya barış çabaları söz konusu olduğunda; ‘biz ve elde ettiklerimiz’ ve beraberinde ‘onlar ve kaybettikleri’ şeklindeki ifadeler terk edilerek, bunun yerine tarafların kazanımları üzerinde yoğunlaşmak tercih edilir hale gelmiştir. Dolayısıyla “neresinden bakılırsa bakılsın, barış gazeteciliği iyi niyetle gerçekleştirilecek bir gazetecilik türüdür ve toplumlara ve insanlara iyi niyetle yaklaşılmasını amaçlamaktadır.” (Tokgöz, 2008: 404) Tokgöz’ün barış gazeteciliğinin topluma hizmet ettiği yönündeki düşüncesi, Theodore Peterson’ın düşüncelerini desteklemektedir. “Barış gazeteciliği fikrini, Theodore Peterson (1963) tarafından çerçevesi çizilen toplumsal sorumluluk kuramına dayandırmak mümkündür. Peterson’a göre basın çağdaş toplumda kitle iletişimin yaşamsal işlevlerini yerine getirmede topluma karşı sorumludur. (İrvan 2008: 267) Kanımızca Peterson’un kitle iletişimin işlevleri bakımından öne sürdüğü topluma karşı sorumlu bir habercilik anlayışının diğer yanını, kamplaşmalardan uzak, eşitlikçi, toplum hiyerarşisinin gerisinde kalan kişilere/gruplara özen gösteren habercilik söylemi oluşturmaktadır. Bugün hak haberciliği, barış gazeteciliği, yurttaş gazeteciliği gibi kavramlardan söz ediyor olmamız, medya haberlerinin genel olarak bu unsurları göz ardı ettiğini göstermektedir. Medyanın bu tutumu, gazetecinin, haber kuruluşunun, toplumun ideolojik/kültürel/toplumsal kodlardan beslenen farkında olunmayan bir ihmal ya da farkında olunan kasıtlı bir çaba olarak ortaya çıkmaktadır. Bu noktadan hareketle bir sonraki başlık altında barış gazeteciliğini engelleyen unsurların neler olduğu tartışılmıştır.

Barış Gazeteciliğinin Önündeki Engeller

İrvan (İrvan, 2008), barış gazeteciliğinin önündeki engellerin sadece bireysel düzlemde değil, kurumsal ve ideolojik düzlemde de ortaya çıktığını söylemektedir. İrvan’a göre; gazetecinin öncelikle çatışmanın nedenlerini ortaya koyması gerekmektedir. Buna bağlı olarak da; çatışmanın ne zaman çıkabileceği ihtimalini de hem eldeki verilerden hem de geçmiş tecrübelerinden faydalanmak suretiyle

kestirebilmesi şarttır. Dolayısıyla da gazetecinin kaynakların sınırlı olduğu zamanların yanı sıra iletişim yetersizliğinin yaşandığı anları, yanlış birtakım algılamaların olabilme ihtimali olduğu zaman dilimlerini, güven bunalımının hâkimiyet kazandığı ortamları dikkate alması şarttır. Bunların dışında, geçmişten gelen birtakım çözülemeyen hususların şimdiye yansdığı atmosferleri, karşılıklı süregelen ilişkilerin değerini yitirmeye başladığı ve kaynak dağılımında adaletsizliğin yaşandığı süreçleri de çatışma ihtimalini yükselten diğer sebepler olarak değerlendirmek gerekmektedir. Bu değerlendirme süreci sadece çatışmanın temellerini ortaya koymak değil, aynı zamanda çatışmanın tarafları ve hedefleri üzerinde de yoğunlaşmanın yaşanması açısından gereklidir. Ayrıca yapılan değerlendirme, çatışmayı berrak bir hale sokarken bunu her tarafa eşit söz hakkı vermek suretiyle gerçekleştirmektedir. İnsani boyutun ihmal edilmemesi gereğini baz alan değerlendirme süreci, şiddet olgusunun görünmeyen unsurlarına değinmek ve henüz şiddet ortamı vücut kazanmamışken şiddetin nasıl önlenebileceği üzerine mantık yürütme esasını temel almaktadır. Halbuki; geleneksel gazeteciliğinin oluşmasına alt yapı hazırlayan içinde yaşanan zaman dilimine yoğunlaşma, acı ve şiddete yönelen ilgi, kolay ve anlaşılabilir olanı baz almak ve etnik anlamdaki merkezîyetçilik yukarıda sözü edilenlerin yapılamayışının en esas nedenleridir.

Diğer taraftan gazetelere birer basın işletmesi gözüyle bakıldığında ise, temel amaçların süreklilik ve toplumsal sorumluluğun yanında kar olduğu gerçeği; ister istemez ayakta kalma mücadelesi veren gazeteleri ticari anlamda birtakım kaygılar içerisinde kalmak durumunda bırakmıştır. Barış gazeteciliğine kurumsal düzlemde engel olarak görülebilecek bu durum, ticari kaygılar, medya sahipliği – iktidar ilişkileri nedeniyle haber yapım süreçlerini doğrudan etkilemekte ve biçimlendirmektedir. İdeolojik açıdan yaklaşıldığında ise, çatışma ortamı ulusal yerine uluslararası bir perspektife dayandırıldığında; basının milliyetçi yaklaşımı arka plana atmadan olay ya da olgular üzerine eğilmesi barış gazeteciliğinin oluşumuna ket vurmaktadır. Çünkü gazetecilerin yaptıkları haberlerin genelde iyi taraf olarak yer edinen ‘biz’ hakkında yapılması ve bunun tersine kötü olarak adı geçen ya da ‘onlar’ diye işlem gören tarafın haberlerde gerektiği kadar temsil edilmemesi, barış gazeteciliğinin anlam bulacağına ilişkin kaygıları beraberinde getirmektedir. Gazetecinin etnik, dini, cinsiyetçi ideolojilerle biçimlenen ‘biz’ algısı, haberlerde de öne çıkmakta, karşısında ise bizden olmayan bir ‘onlar’ grubu yaratmaktadır. Biz/onlar farklılaşması temelinde yapılan haberler ise, barışa katkı sağlamamaktadır.

Barış Gazeteciliğini Çevreleyen Yeni Gazetecilik Anlayışları:

Hak Odaklı Habercilik ve Yurttaş Gazeteciliği

Demokratik gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun, dünya üzerindeki tüm ülkelerde insan hakları ihlallerine rastlanmaktadır. Toplumsal düzene bakıldığında kadınların, çocukların, yoksulların, herhangi bir sebepten ötürü ayrımcılığa maruz kalan grupların, içinde buldukları kötü koşulların olağan dönemlerde medya için haber değeri taşımadığı ancak adı geçen grupların olumsuz davranışları söz konusu olduğunda haber konusu olduğu görülmektedir. Örneğin, sokak çocuklarının durumlarına çözüm arayıcı haberler medyada çoğunlukla yer almazken, bu çocuklara suç özneleri oldukları durumlarda haber metinlerde geniş yer verilmektedir. Yine kadınların ekonomik düzen içerisinde yer edinmeleri, güçlü pozisyonlara erişmeleri yeterince haber konusu yapılmazken, şiddete maruz kalan ya da cinsel obje olarak kadın haberleri daha fazla yapılmaktadır. Bu durum gazetecilikte hak haberciliği adı altında yeni bir anlayışı ortaya çıkarmaktadır. Bütün bunlar hak ihlallerini haber konusu olmaktan çıkaracak yeni bir yönelime olan ihtiyacın göstergesidir.

Bu bağlamda hak odaklı haberciliği; haberin tanımının, çerçevenleme biçiminin değişmesi, elit odaklı olmaktan çıkarak farklılıklardan ötürü hak ihlallerine ve ayrımcılıklara daha çok uğrayan ötekiler lehinde kılınması olarak ifade etmek mümkündür. (Alankuş, 2009: 109) Hak odaklı haberciliğin işlevsel olabilmesi için, gazeteciliğin geleneksel kodlarının ve genel geçer ilkelerinin yazı bozumuna uğratılmasıyla işe başlamak gerekmektedir. Gazetecinin, haber yaptığı toplumdaki eşitsizliklerin farkına varıp, sadece olanı biteni aktarmaktan ziyade bu eşitsizlikleri giderici bir tutumla haberlerini sunması ve toplumu bilinçlendirmeye yönelik bir misyona sahip olması beklenmektedir.

Barış gazeteciliği ile paralel giden bir diğer gazetecilik anlayışı yurttaş gazeteciliğidir. “Yurttaş gazeteciliği ya da diğer adıyla kamu gazeteciliği, medya eleştirilerinin hayli arttığı son yıllarda hâkim medyadaki mevcut gazetecilik pratiğini sorgulayarak yeni bir anlayışla demokrasiye farklı açılımlar getirme amacını taşımaktadır. Jan Schaffer’a göre, bu gazetecilik anlayışından beklenmesi gereken insanlarda problemlerine sahip çıkma duyarlılığının geliştirilmesi, eş deyişle yurttaş olma bilincinin ve sorumluluğun yurttaş gazeteleri tarafından tetiklenmesidir. Ancak burada tetiklemeden kasıt, partizan

gazetecilik yapılması da değildir.” (Cangöz, 2005: 109) Yurttaş gazeteciliği doğruluk, nesnellik, bağımsızlık ve adalet unsurlarını temel aldığından dolayı geleneksel gazetecilik anlayışından çok farklı değildir. Bu sebeple de; gazetecilerin uymaları söz konusuysen dikkate almadıkları ilkeler üzerinde durmaktadır.

Haber tanımını genişleten dolayısıyla haberin çerçevesini yeniden inşa ederek okuyucunun ilgisini arttırmayı hedef alan yurttaş gazeteciliğinde denge unsuru, okuyucular açısından yeniden tanımlanmak durumunda kalmıştır. Gazetecilerle yurttaşlar arasındaki mesafeyi etkileşim olgusuna önem vermek suretiyle kaldırmaya çalışan yurttaş gazeteciliği, kamu adına hareket ederek bu anlamda da yasama, yargı ve yürütmeyi takip etmek suretiyle bu kurumları uyarmak görevini de üstlenmiştir. Amaç; dışarıdan tarafsız bir güç sıfatıyla değişim ya da dönüşüm konusunda basını zorlamak, bu anlamda da basın ile kamu gözcülüğü sıfatını bütüncül kılmaktır. Yurttaş gazeteciliği, halkı temsil etme mantığından hareket ederek sadece olağanüstü durumlarda insanın haber öznesi olmasına sıcak bakmamakta, insana yönelik sorunların oluşmadan önce dile getirilebilmesi için uygun koşulların yaratılabilmesini ve bu konuda fırsatların tanınmasını temel olarak almaktadır.

İliştirilmiş Gazetecilikten Barış Gazeteciliğine

Medyanın savaş, felaket, kriz gibi olgulara sıradan olaylardan daha fazla ilgi duyduğu bilinen bir gerçektir. Çünkü “savaş başta olmak üzere her türden şiddet medya için haber değeri taşır. Aslında haber değeri taşımaktan öte medya adeta şiddetler tarafından beslenir.” (Arsan, 2005: 126) Bu anlamda 2003 yılı Mart ayında başlayan Irak Savaşı yeni bir gazetecilik türünü ortaya çıkarmıştır. İliştirilmiş gazetecilik olarak ifade edilen bu yeni gazetecilik anlayışı, Pentagon’un 2003 yılında başlayan Irak savaşıyla beraber yeni iletişim politikasını açıklaması neticesinde gündeme gelmiştir. Irak’ta meydana gelse de tüm dünyayı etkisine alan Irak savaşında yüzlerce gazeteci, savaşı kendi ülkeleri adına izlemek durumunda kalmışlardır.

Savaşına ana aktörü olan ABD’nin, savaşa ilişkin enformasyonun aktarılmasında seçilmiş haber kuruluşlarına izin vermesi ve yapılan haberleri bizzat denetlemesi şeffaf ve özgür olmayan bir iletişim biçimini ortaya çıkarmıştır. Yapılan anlaşmaların odak noktası, gazetecilerin savaş ortamında gündeme gelen güvenlik sorununa çözüm bulmaktır. Teknolojik imkânlardan faydalanmak suretiyle yüzde yüz güvenli olmasa da ordunun himayesi altında ülkelere haber geçen gazeteciler açısından avantajlı gibi görünen bu sürecin gerçekleşmesi, bazı koşullar dâhilinde olmuştur. İmzalanan sözleşmeler neticesinde; basın çalışanı iliştilirilmeye katılmakla, sadece hükümetin yönetim ve direktiflerini değil, aynı zamanda yönetmeliklerini de benimsemekte, buna aykırı davranışın da iliştilirilmeye sürecini sonlandıracağını bilerek hareket etmektedir.

Birçok noktada gazeteciye sınırlayan ve kısıtlayan iliştilirilmeye süreci, mesleğin etik kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmesine engel teşkil etmekte dolayısıyla barış ortamının oluşmasına ket vurmaktadır. Oysa “devletler uygar bir yöntem olan diplomatik görüşmeler aracılığıyla çözemedikleri konuları şiddete başvurarak halletmeye çalışırlar bu anlamda savaş, politikanın ve diplomasinin kanlı bir devamı sayılır. Böyle bir olguyu, böyle bir ortamı izlemek, aktarmak için savaş muhabirinin uyması gereken bazı koşullar vardır; birinci koşul, barıştan yana olmaktır.” (Çubukçu, 2005: 46).

Savaş gazeteciliği, bir tarafın sözcüsü gibi hareket ederken ve buna ilaveten gazetecilik anlayışını tamamen bir propaganda aygıtına dönüştürürken, bundan farklı olarak barış gazeteciliği tarafların gerçeği söylemesi gerektiği düşüncesinden hareket ederek, tüm tarafların yanlışlarını ve yalanlarını ortaya döken bir gazetecilik anlayışı sergilemektedir. Çatışmayı şeffaflaştıran, propagandanın dışında kalan, olaylara empatik yaklaşan ve her şeyden önemlisi her iki tarafı da insan olarak görme düşüncesinden hareket eden barış gazeteciliğinden farklı olarak iliştilirilmiş gazetecilik, ‘biz’ / ‘onlar’ ayrımını odak noktası yapan, bilgiyi gizleme amaçlı hareket eden ve sadece ölen insanların sayılarını vererek sonucun ardalanını unutturan bir gerçeği ifade etmektedir. Dolayısıyla haberlerin, gerçekte olayların tarihsel boyutu düşünülerek hazırlanmadığına dikkat çeken ve yine haberlerin çatışma, şiddet ve trajediye ait görüntü ve bilgileri sunarken çatışmaya neden olan gerçeklere ilişkin bilgiyi aktarmaktan uzak hareket eden iliştilirilmiş gazetecilik, şiddet politikasını, değerini yalnızca ortadaki tesirleriyle değerlendirmekte, bunun yerine görünmeyen bir takım etkileri haberleştirme konusunda efor sarf etmemektedir. Bu da duyarlı insan olma formatından uzaklaşan gazetecileri, rutin bir çizgiye sokmakta ve barışa katkı yapmaktan uzaklaştırmaktadır. Barış gazeteciliğinde insanları aşağılayan, şiddeti ve çeşitli noktadaki ayrımcılığı tetikleyen bir haber söyleminden kaçınmak önem taşımaktadır. Dolayısıyla

haberler yaparken, manşet ve sürmanşeti belirlerken bu öngörü içerisinde hareket edilmelidir. İnsana gereken değer ve hassasiyeti göstermek, barış gazeteciliğinin en önemli unsurlarındandır.

Barış Gazeteciliği ve Toplumsal Kalite

Kalitenin tamamlayıcı unsurlarından biri olan güvenilirlik, okuyucunun gazeteyle bütünleşmesi açısından son derece önem taşımaktadır. Bu bağlamda, barış gazeteciliğinin daha kaliteli bir toplum yaşantısına hizmet edeceği düşünülmektedir. “Savaşın vahşetini göstermek bundan hoşlandığımız anlamına gelmez. Savaşlarda yapılan haberler, çekilen görüntüler savaşın gidişatını etkilemese bile insanların savaş hakkındaki görüşlerini değiştirebilir, onları etkileyebilir.” (Çubukçu 2005: 47) Savaş hakkındaki görüşleri etkileyebilme gücüne sahip olan medyanın, savaş öğelerinden ziyade barış öğelerini vurgulaması toplumsal yaşama önemli katkılar sağlayacaktır.

Haber değeri/insan değeri ayrımında ikincisini benimseyen barış gazeteciliğine giden yolda savaşan insanları değil, savaşmak zorunda bırakılan insanları, savaşı önleme hususunda atılabilecek adımlar üzerinde durabilmek için dikkate almak gerekmektedir. Toptan tüfekten, savaş esnasında kolunu bacağına kaybeden insanlardan bahsetmek yerine onları bu duruma sürükleyen radikal gerçekler üzerinde yoğunlaşmak, çabaları belli bir noktaya götürmek için şarttır. Bu sebeple şunu daima hatırlamamız gerekiyor; savaşı gerçekleştiren de, savaşın mağduru olanlar da insanlardır. O halde, haberin temel hassasiyetini insan ögesinin önemi oluştursa, daha barışçıl bir toplumun ortaya çıkmasını sağlamak mümkün olabilecektir. Bu bağlamda barış gazeteciliği, toplumsal kalitenin de önemli unsurlarından biri olan liderlik için öncü olabilecek, toplumsal faydanın artırılması için olumlu katkılar sağlayabilecektir.

Tüm bunların dışında gazetelerin ve de gazetecilerin sürekli gelişme zihniyetine sıcak bakmaları gerekmektedir. Japonların Kaizen felsefesinde belirtilen “iyi yoktur çünkü iyinin de daha iyisi vardır” görüşünden hareket eden gazetelerin/gazetecilerin öze inmeleri, görünmeyeni görüp değerlendirme becerisine sahip olabilmeleri, doğal olarak barış gazeteciliğinin oluşumuna ve sürdürülebilmesine katkıda bulunmalarını kolaylaştıracaktır. İliştirilmiş gazeteciliğin sonuçlarından toplum lehine ders çıkarabilmek, bu nokta da barış gazeteciliğinin toplum açısından önemini kavrayabilmek, görünmeyen gerçekleri ilgi konusu yapabilmek önemli misyonlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun için bilgi yönetim süreciyle doğrudan ilintili olan, bilgi unsurunun yığın teşkil etmekten kurtarılması ve haber seçimlerinde yaşama artı değer katan tarza işlenmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Türk Yazılı Basımında 2003 Irak Savaşı Haberlerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma

Araştırmanın Konusu ve Amaç

Çatışma haberlerinin bile barış eksenli verilmesi ve barışın özendirilmesi amacını taşıyan barış gazeteciliği, savaş durumunda dahi haberlerin önyargılardan, ideolojilerden arınmış barışa taraf bir şekilde sunulması unsurunu ön plana çıkarmaktadır. Geleneksel gazetecilik anlayışında savaş ve çatışma haberleri, biz ve onlar kamplaşması çerçevesinde verilebilmektedir. Barış gazeteciliğinde bu durum eleştirilmekte ve alternatif bir gazetecilik tutumu sergilenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Savaşa ilişkin haberler, haklılığa yapılan vurgu ile ‘biz’ ve haksızlıklara yapılan vurgu ile ‘onlar’ kavramsallaştırmaları temelinde sunulduğu sürece, barışa hizmet etmemekte, tam aksine savaşı körüklemektedir. Türkiye’deki gazetelerin savaş karşısındaki tutumlarını incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, 2003 yılında Amerika’nın Irak’a müdahalesiyle başlayan Irak Savaşı süreci, barış gazeteciliği açısından irdelenmiştir.

Yöntem ve Teknik

Araştırmada yöntem olarak söylem analizi kullanılmıştır. Söylem analizinin tercih edilmesinin nedeni, özünde, açık ya da gizli bir şekilde ‘biz’e yapılan olumlu vurguyu ve ‘onlar’a yapılan olumsuz vurguyu ortaya çıkarmaya yönelik bir yöntem olmasıdır. Barış gazeteciliğinde de, gazeteler savaşın tarafları arasında böyle bir ayrıma gitmektedir. Ayrıca, söylem analizi metnin içindeki ikircikli, açık ya da örtük ifadelerden söylenenin yanında söylenmeyeni ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Haber metinleri yapı bozumuna uğratılmakta, haberin arkasında yatan ideolojik arka planlar ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Gazeteler savaş ve çatışma haberlerinde, ilk bakışta savaşı destekleyen bir tutum içerisine girmemekte ancak alt metinlerde örtük bir şekilde barıştan yana olmayan bir haber söylemine rastlanabilmektedir. Bu

çalışmada; ABD'nin Irak'a başlattığı operasyonun Türk basınında nasıl sunulduğu söylem analizi yöntemi ile incelenmiştir.

Söylem analizi, medya metinlerinin ideolojik ve eleştirel olarak incelemesini ve metinlerin ardalanında yatan düşüncenin yorumlamaya dayanarak ortaya çıkarılmasını amaçlayan bir yöntemdir. Söylem analizi, “keşif yoluyla bilgi elde etmeye yönelik bir analizdir.” (Sözen, 1999: 86) Van Dijk'a göre; söylem analizinin ilkeleri haber söz dizimi (sentaks), açılış ve kapanış söylemi, hikâyenin kurulması, haber başlıkları, haberin bütünsel anlatımı, söylemin konusu, haberin retorisi yani haberin formüle edilmiş biçimi ve bağlamıyla oluşturulan ikna edici soyutlamaların toplumsal bağlama yerleştirilmesi ve kapanışla gerçekleştirilir (Bulut vd., 2004: 126).

Van Dijk'ın bu yöntemi iki temel çözümleme üzerine kurmuştur. Bunlar, haberlerin makro ve mikro analizidir. Makro yapı haber başlıkları, giriş, sonuç genel fikir verme işlevine sahiptir. Ana metinde esas olay, arka plan bilgileri bağlam ve yorumlar yer alır. En önemli bilgiler öncelikle verilerek okuyucuya neyin daha önemli olduğu bildirilmektedir. (Bulut vd., 2004:126) Makro yapı tematik ve şematik çözümleme olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tematik çözümleme; “üst başlık, başlık, alt başlık, spot ve haber girişlerini incelemektedir. Buna göre başlık ve haber girişi, özetlemenin yanı sıra, metne giriş görevini de görür. Başlık, spot ve haber girişinden oluşan standart bir haberin incelenmesi, haberde genelden özele, en önemli bilginin önce verilmesinden, önemsiz ayrıntılara doğru bir hiyerarşi olduğunu gösterir. Öte yandan durum ve yorum bölümlerinden oluşan şematik çözümleme, Van Dijk'ın önem verdiği diğer makro çözümleme kategorisidir. Durum, haber olayı hakkındaki bilgileri içerir ve ana olayın ele alış biçimini değerlendirir. Bağlam ve ardalan bilgilerini içerebilir. Önceki olayların ifade edilmesiyle olayların anlaşılır olmasını kolaylaştırırken, ardalan bilgisinin olmaması olayın tipleştirilmesini sağlar. Sonuç, ana olayın sonuçlarının değerlendirilmesini içerirken, haber kaynakları ve olayın taraflarının sözlü tepkilerine yer verilen yorum bölümleri makro çözümlemenin son kısmını oluşturmaktadır.” (Keskin, 2004: 392-393).

Mikro yapı ise, sözcük seçimleri, söz diziminden oluşmaktadır. Mikro yapı, söz dizinsel yapının, kelimeler arası bölgesel uyumun, kelime seçimlerinin ve haberin retorisinin çözümlenmesinden oluşmaktadır. Haberde kullanılan cümlelerin kısa veya uzun, basit veya bileşik ve etken veya edilgen cümle olmaları haberin ideolojik arka planı hakkında ipuçları vermektedir. Bölgesel uyum, ard arda gelen cümlelerin birbirleriyle ilişkilerini incelerken, kelime seçimleri ise, gazetesinin ya da gazetecinin ana olaya yaklaştığı ideolojik perspektifi ortaya çıkarmaktadır. Son olarak haberin ikna edicilik özelliğini arttıran olayın taraf ve tanıklarının yorum ve sözel tepkilerinin yer aldığı alıntılar, olayın gerçekten olduğunun göstergesi olan fotoğraf ve haberin inandırıcılığını arttıran grafik, rakam ve sayısal verilerden oluşan haber retorisi, haberin mikro yapısının öğelerini oluşturmaktadır (Dijk, 1998: 59-94).

Örneklem

Araştırmanın örneklemini oluşturan gazeteler Hürriyet, Cumhuriyet ve Zaman'dır. Araştırma kapsamına giren haberler ise; Savaşa olumsuz yaklaşımı vurgulayan haberler, Amerika Birleşik Devletleri ile ilgili haberler (ABD'nin askeri operasyonları, ABD askerleri ile ilgili haberler, ABD'nin Irak politikası ile ilgili haberler), Savaşa dair bilgi vermeye dönük haberler ve Türkiye ile ilgili haberlerdir. Yukarıda verilen makro ve mikro analizi içeren söylem analizi yöntemiyle gerçekleştirilen araştırma Barış Gazeteciliğine ilişkin Türkiye gazetelerinin tutumlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu araştırmada Irak savaşının konu olarak seçilmiş olması, Türkiye'nin coğrafi konumu bakımından Irak'a olan yakınlığı nedeniyle, bölgede olanlara kayıtsız kalamaması dolayısıyla bu savaşın Türkiye'yi de yakından ilgilendirmesinden kaynaklanmaktadır. Gazetelerin taranmasında 20 Mart 2003 tarihinde başlayan Irak savaşının üç gün öncesinden üç gün sonrasına kadar olan toplam 6 günlük bir süreç dikkate alınmıştır. Taramalar 18 Mart 2003 ile 23 Mart 2003 tarihleri arasında kapsamaktadır.

Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Söylem analizi, niteliksel bir değerlendirme olmasına rağmen, haberlerin yorumlanmasına geçmeden önce, niceliksel verilerin sunulmasında fayda bulunmaktadır. Bu bağlamda, Tablo 1, örnekleme dâhil olan gazetelerdeki konuya ilişkin haberleri sayısal olarak sunmaktadır.

Tablo 1: Gazete Haberlerinde Ön Plana Çıkan Genel Temalar

Gazeteler	Haber Sayısı	Savaşa Olumsuz Yaklaşım Haberleri	ABD ile İlgili ve Bilgi Vermeye Dönük Haberler	Türkiye İle İlgili Haberlerin Sayısı
Cumhuriyet	58	28 (% 48)	24	6
Hürriyet	21	5 (% 24)	12	4

Zaman	40	9 (%23)	20	11
Toplam	119	42 (%35)	56	21

Makro Analiz

Makro analiz; haber başlık ve girişlerinde hangi temanın ön plana çıkarıldığını ortaya koymaya yönelik bir yöntem olarak değerlendirilmektedir. Buna bağlı olarak da; söylem analizi yapılırken haberlerde en çok önem verilen konunun başlıklarda verildiği varsayımından hareket edilmiştir. Bu çalışmada, makro analizin haber başlıkları, haber girişleri, tematik yapılar, ardalan ve bağlam bilgisi boyutlarına yer verilmiştir.

Makro analiz bağlamında ilk incelenen gazete Cumhuriyet'tir. Cumhuriyet gazetesinde konuya ilişkin yer alan haberler şunlardır:

- Sezer: Savaş Yıkım Getirir (18. 03. 2003)
- Eller Tetikte (18. 03. 2003)
- Washington Post'un İddiası (18. 03. 2003)
- ABD'li Yetkili: Yetti Artık (18. 03. 2003)
- Kürt Devletine İzin Verilmemeli (18. 03. 2003)
- Savaştan Kaçan Siviller Türkiye Ve İran Sınırına Doğru Geliyor: Irak'tan Göç Başladı (18. 03. 2003)
- İngiltere'nin Hedefi Basra (18. 03. 2003)
- BM Genel Sekreteri BM Görevlilerine Geri Çekilme Emri Verdi: Denetçiler Irak'tan Ayrılıyor (18. 03. 2003)
- Dünyada Protestolar Sürerken Türkiye'de Savaş Çağrısı Yapılacak: Barış Cephesinin Umudu Tükenmedi (19.03.2003)
- Mutabakatta Uzlaşma: Türkiye Kuzey Irak'a Girecek (19.03.2003)
- Büyük Kaçış (19.03.2003)
- Türk Askerine İzin Verilmeyecek (19.03.2003)
- Colin Powell Uçuş İzni İstedi: Mali Yardımın Süresi Doldu (19.03.2003)
- Dünyanın Dört Bir Yanında Meydanları Dolduran Göstericiler Barışa Şans İstiyorlar: Savaşa Direniş Sürüyor (19.03.2003)
- Ölüm Saçan Bombalar (19.03.2003)
- Çöldeki Tehlikeler: Irak'ın Doğal Silahları (19.03.2003)
- Saddam Gitse De ABD Irak'a Girecek (19.03.2003)
- Arkadayız: Bush'un Takipçileri (19.03.2003)
- BM'in Irak'taki İşleri Sona Erdi (19.03.2003)
- Bush: Irak'ı Terk Et (19.03.2003)
- Savaş Hattı Geciktirir (19.03.2003)
- Baskı Tezkeresi (19.03.2003)
- ABD İle Zorunlu İşbirliği Onur Kırıcı (19.03.2003)
- Meclis Başkanı Arınç Sert Çıktı: Bush Zalim Ve Zorba (20.03.2003)
- Barış Eylemine Cop (20.03.2003)
- Irak'a Verilen Süre Doldu (20.03.2003)
- Arınç: Bush'un Yaptığı Zorbalık (20.03.2003)
- Irak'tan Önce Türkiye İşgal Edildi (20.03.2003)
- TBMM, Emperyalizme Boyun Eğmemeli (20.03.2003)
- Coplar Barışı Dövdü (20.03.2003)
- Savaş Sektörünü de Yarattı (20.03.2003)
- Füzelere Karşı Kum Bombası (20.03.2003)
- BM Güvenlik Konseyi Toplantısında Son Sözü Alan Genel Sekreter Kofi Annan: Dünya İçin Kederli Bir Gün (20.03.2003)
- Bush'un Verdiği Süre Doldu (20.03.2003)
- Sezer: Doğru Bulmuyorum (21.03.2003)
- Irak'a Bomba Yağıyor. (21.03.2003)
- Dünya Ayağa Kalktı (21.03.2003)

- Savaş Önce Çocukları Vurur (21.03.2003)
- ABD İle Hava Sahası Gerginliği (21.03.2003)
- AKP'liler Savaşa İkna Oldu (21.03.2003)
- ABD Meydan Okuyor (21.03.2003)
- Operasyon Yasadışı (21.03.2003)
- Barzani: Türk Ordusu Sınırı Geçerse Büyük Acılar Olur (21.03.2003)
- Milyonlar Sokakta Barış İçin Haykırdı (21.03.2003)
- Dünya Ayağa Kalktı (21.03.2003)
- Savaştan Kaçış (21.03.2003)
- Ölüm Bana Ne Zaman Düşecek (21.03.2003)
- Dünyayı Terör Korkusu Sardı (21.03.2003)
- Bağdat Ateş Altında (21.03.2003)
- Amerikalı Utanıyor (22.03.2003)
- Medya Etiği Vurdu (22.03.2003)
- Katliam Gibi (22.03.2003)
- Irak'a Savaş İlan Eder Duruma Düştü (22.03.2003)
- AKP Hükümetine Sıfır Not (22.03.2003)
- Kendi Çıkarları İçin Trajedi Yaratıyorlar (22.03.2003)
- Savaşla Yaşam (22.03.2003)
- ABD'nin Gözü Saddam'da (22.03.2003)
- Bağdat'ta Şok Ve Dehşet (22.03.2003)

Makro analiz doğrultusunda, gazetelerin Irak savaşı haberlerinde hangi temayı ön plana çıkardığı incelendiğinde, Cumhuriyet gazetesinin Irak savaşı haberlerinde barıştan yana bir tutum sergilediği dikkat çekmektedir. Haber başlıklarında ön plana çıkan genel tema; savaşa yapılan olumsuz vurgudur. Bu vurgu, “Milyonlar Sokakta Barış İçin Haykırdı”, “Dünya Ayağa Kalktı”, “Savaştan Kaçış”, “Dünyada Protestolar Sürerken Türkiye’de Savaş Tezkeresine Karşı Barış Çağrısı Yapılacak” haberlerinde bariz olarak işlenmiştir.

Bunun dışında “Dünya Ayağa Kalktı”, “Savaş Önce Çocukları Vurur”, “Dünyayı Terör Korkusu Sardı”, “Cihat Çağruları Geliyor” şeklindeki başlıklar da savaşın tüm dünyayı ilgilendirdiği izlenimini doğrulamaktadır. Dikkatleri çeken bir başka nokta da; savaşın siyasi olmasına rağmen ekonomik boyutlarıyla ön plana çıkarılmasıdır. “Savaş Hatı Geciktirir”, “Colin Powel Uçuş İzni İstedi: Mali Yardımın Süresi Doldu” başlıklı haberler savaşın tarafı olan Amerika’nın savaşla ilgili mazeretini zayıflatarak, savaşın ardalanında ekonomik temelli olduğunu vurgulamaktadır.

Ayrıca savaşın olumsuzluğunu ifade eden ve barışa özlem duyan halkın çaresizliğini ifade eden haberler de gözden kaçmamaktadır. Bu anlamda “Savaştan Kaçan Siviller Türkiye Ve İran Sınırına Doğru Geliyor, Irak’tan Göç Başladı”, “Füzelere Karşı Kum Torbaları”, “Iraklı Her Gece Soruyor; Ölüm Bana Ne Zaman Düşecek”, “Bağdat’ta Şok Ve Dehşet”, “Savaşla Yaşam” şeklindeki haberler savaşın Irak halkı üzerinde yarattığı tedirginliği ve çaresizliği vurgulayarak barış gazeteciliğinin gerekliliğine de gönderme yapmaktadır.

Makro analizin ikinci boyutunu oluşturan ardalan ve bağlam bilgisi bakımından haberler incelendiğinde, yukarıda da vurgulandığı üzere 2003 yılında gerçekleştirilen Irak savaşı görünürde her ne kadar siyasi temelli olsa da, ekonomik kökene dayanan birtakım sıkıntılardan doğmaktadır. Nitekim belirtilen haberlerin dışında “Bush Yönetiminin Hedefi Salt Petrol Rezervlerini Değil Fiyatları Da Kontrol Altına Almak: Savaş 2001’de İlan Edildi”, “İngiltere’nin Hedefi Basra” şeklindeki haberler savaşın gerçekte ekonomik bir takım sıkıntılardan doğduğu gerçeğini ifade etmektedir. Ayrıca ekonomik temelli haberlerin uluslararası hukukla ilgili sorunlar bağlamında ele alındığı görülmüştür. Örneğin; “BM Genel Sekreteri BM Görevlilerine Geri Çekilme Emri Verdi. Birçok Ülke Büyükelçiliklerini Kapatıyor, Denetçiler De Irak’tan Ayrılıyor, Irak’ta Bulunan Elçilikler Kapatılıyor, Yabancılara Ülkeyi Terk Etme Çağruları Yapılıyor” başlıklı haberde BM Genel Sekreteri Annan’ın bölgede yeterli eleman kalmayacağı için Irak halkına gıda ve ilaç sağlayan “gıda için petrol” uygulamasına son verileceğini de bildirmesi ve güvenlik konseyi kararı olmadan eyleme geçildiği takdirde yasallığın bir kenara itilmiş olacağı ve desteğin azalacağını ifade etmiştir. Bu da savaşın hukuksal meşruluğunun olmadığını öne çıkarırken, ardalanında ekonomik temelli olduğunu vurgulamaktadır. Bunların dışında Irak savaşı haberlerinin Türkiye’nin stratejik açıdan sömürü malzemesi yapıldığına işaret eden bir bağlamda sunulduğu da dikkatleri çekmektedir. Bu anlamda; “Irak’tan önce Türkiye işgal edildi: Bülent Ecevit, yalnızca üslerin

modernizasyonu için gelen araç ve gereçlerin değil onun dışındaki her türlü gelişmiş savaş araç ve malzemesinin Türkiye'ye getirilip yeni üsler kurulduğunu söyledi", "*Barzani: Türk ordusu sınırı geçerse büyük acılar olur*", "*Türk askerine izin verilmeyecek*" şeklindeki haberler Türkiye'nin bu savaşa dâhil olması durumunda doğabilecek olumsuzlukları vurgulamakla beraber, Türkiye'nin stratejik bir noktada durduğuna işaret etmektedir.

İncelenen ikinci gazete Hürriyet'tir. Gazetenin konuya ilişkin haberleri şöyledir:

- Powell: Mali Yardım Önerisinin Süresi Doldu (18.03.2003)
- Kerkük Ve Musul'un Denetimi ABD'ye (18.03.2003)
- Saddam, Bush'un Ültimatını Reddedti (18.03.2003)
- Bush'tan Saddam'a 48 Saat Süre (18.03.2003)
- Irak Krizi Günlüğü (19.03.2003)
- İncirlikte Tatbikatlar Başladı(19.03.2003)
- Rum Patrikhanesinden Barış Çağrısı (19.03.2003)
- Operasyonda Hangi Silahlar Kullanılıyor (20.03.2003)
- Musul'da Siren Sesleri(20.03.2003)
- İsviçre ABD'ye Hava Sahasını Kapattı (20.03.2003)
- İkinci Körfez Savaşı (20.03.2003)
- Barzani: TSK Sınırı Geçerse Büyük Acılar Olur (20.03.2003)
- Tezkere Meclisten Geçti (20.03.2003)
- Sezer: ABD'nin Davranışı Doğru Değil (20.03.2003)
- Dünya Endişeyle İzliyor (20.03.2003)
- Yüzbinlerce Avrupalı Savaşı Protesto Etti (20.03.2003)
- Bombardıman Ve Kara Harekâtı Başladı (21.03.2003)
- Dakika Dakika Savaş (21.03.2003)
- Powell: K. Irak'a Asker Göndermeyin (21.03.2003)
- Bağdat'ta Şok Ve Dehşet (22.03.2003)
- Savaş Karşıtları Dünya Sokaklarında (22.03.2003)

Hürriyet gazetesine makro açıdan bakıldığında ise; savaşa karşı olumsuz bir tutumda olmak yerine savaşa ilgili bilgi vermeye yönelik haberlerin yer aldığı görülmüştür. Gazetenin ilgili haber başlıklarında ve girişlerinde, öncelikle savaşın siyasi boyutu vurgulanmıştır. Bazı haberlerde ise, savaşın aynı zamanda ekonomik bir krize işaret ettiği gerçeği ifade edilmiştir. "*ABD Irak'ı Vakit Dolmadan Vurabilir*", "*Musul'da Siren Sesleri*", "*İkinci Körfez Savaşı*", "*Bağdat'da Şok Ve Dehşet*", "*Saddam Gitse De ABD Irak'a Girecek*" şeklindeki haberler siyasi boyuta dikkatleri yoğunlaştırırken, "*Powell: Mali Yardım Önerisinin Süresi Doldu*", "*Kerkük Ve Musul'un Denetimi ABD'ye*" başlıklı haberler ise, savaşın aynı zamanda ekonomik temelli olduğu üzerinde bakışları yoğunlaştırmaktadır.

Bunların dışında barış gazeteciliğinin oluşmasına olumsuz zemin hazırlayan ve bu anlamda da eleştirilen, iliştilmiş gazeteciliğin doğmasına neden olan Irak savaşı, insanlığı tahrip edici yeni bir boyut açmıştır. Nitekim "*Savaşta İnsani Kayıplar Artıyor*", "*Gösterilerde Kan Döküldü*", "*Bombardıman Ve Kara Harekâtı Başladı*" başlıklı haberler bu gerçeği doğrulamaktadır.

Tüm bunların dışında, nadir de olsa barış gazeteciliğinin gerekliliğini vurgulayan ve son anda bile olsa savaştan kaçınılması ve barış tesis edilmesini arzu eden haberler de bulunmaktadır. "*Rum Patrikhanesinden Barış Çağrısı*", "*Ivanov: Demokrasi Cruise Füzesiyle Gelmez*"; "*Prodi'den Savaşa Karşı Dua Çağrısı*" başlıklı haberler bunlardan bazılarıdır. Ayrıca "*Baykal: Tezkerenin Kabulü Savaş İlanıdır*" başlıklı haber, yukarıda farklı haberlerde de belirtildiği üzere; savaşta Türkiye'nin stratejik önemine işaret etmektedir.

Bunlardan hareketle, Hürriyet gazetesinin savaş haberlerini, savaş, ekonomi, siyaset bağlamında verdiği görülmüş, bunun yanında savaşın meşruiyetini geçersiz kılan hukuka uygunsuzluk açısında vurgulama yapan haberler gazete kapsamında dikkate alınmamıştır.

Analiz kapsamında incelenen üçüncü gazete Zaman'dır. Zaman gazetesinde konuya ilişkin yer alan haberler aşağıdaki gibidir:

- "Amerikan Askerlerinin Güvenliğini TSK Sağlıyor" (18.03.2009)
- "AKP Hükümete Tezkere İçin Tam Destek Verecek" (18.03.2009)

- “Irak’ta Savaş Olursa Dünyada Terör Artacak (18.03.2009)
- Bush Tan Saddam’a 48 Saat Mühlet: Eller Tetikte(18.03.2009)
- Kürtler Kuzeydeki Güvenli Bölgelere Kaçmaya Başladı” (18.03.2009)
- Cheney Savaş Birkaç Hafta Sürer (18.03.2009)
- Savaş İçin Geri Sayım Başladı Tezkere Yeniden Meclise Geliyor (18.03.2009)
- ABD Uçakları Irak’ın Batısını Bombaladı. (19.03.2009)
- ABD Türkiye’ye Ekonomik Paket İçin Kapılar Kapanmadı (19.03.2009)
- Kerkük Ve Musul Un Güvenliği ABD Ve Koalisyon Güçlerine Bırakılıyor
(19.03.2009)
- Powell 35’i Gizli 45 Ülke Arkamızda (19.03.2009)
- Bush’un Savaş Kararı Dünyayı İkiye Böldü (19.03.2009)
- Kuzey Irak’ta Göç Başladı Kentler Hayalet Görünümüne Büründü
(19.03.2009)
- ABD, 13 Yıldır Irak Lideri Saddam Hüseyin’i Devirmek İçin Çalışıyor.
(19.03.2009)
- Irak Sevkiyatı Durdurdu Tüpraş Petrolü Karadeniz’den Alacak (20.03.2003)
- 12 Yıl Sonra Körfezde İkinci Perde (20.03.2003)
- ABD Ordusuna Hava Koridoru Açacak Tezkere Oylanıyor (20.03.2003)
- Amerikan Ordusu Süre Bitmeden Harekete Geçti İlk Esirler Alındı
(20.03.2003)
- Savaş Başladı Barış Yanlıları Protestolarını Hala Sürdürüyor (21.03.2003)
- ABD’nin Davranışını Doğru Bulmuyorum (21.03.2003)
- AKP’nin Firesi 40’a Düştü ABD’ye Hava Sahası Açıldı (21.03.2003)
- Tezkerenin Kabulü Irak’a Savaş İlanıdır. (21.03.2003)
- Dünya Sokaklara Dökülürken ABD Yüzlerce Göstericiyi Tutukladı
(21.03.2003)
- Rumsfeld’den Operasyona İsim Irak’ın Özgürlüğü (21.03.2003)
- Putin Saldırı Siyasi Hata (21.03.2003)
- NATO: Saldırıda Türkiye’yi Koruruz (21.03.2003)
- Kara Harekâtı Erken Başladı (21.03.2003)
- Dünya Tepkili Ama Çaresiz (21.03.2003)
- Savaş Başladı BM Tarih Oldu (21.03.2003)
- Dakika Dakika Savaş (21.03.2003)
- Kırmızı Hatlar İhlal Edilmezse Türkiye K. Irak’ı Girmeyecek (21.03.2003)
- “ABD Türkiyesiz Başladı Ancak Türkiye’siz Bitiremez” (21.03.2003)
- Irak İle Gerginlik Borsayı Olumsuz Etkiledi (22.03.2003)
- Hava Sahası Açıldı Mehmetçik Kuzey Irak’ı Girdi (22.03.2003)
- Bağdat Kelle Tarifelerini Açıkladı (22.03.2003)
- Irak Alev Alev Yanıyor (22.03.2003)
- Savaş Protestoları Hız Kesmiyor (22.03.2003)
- ABD Ve Irak’ın Saddam Polemiği Devam Ediyor (22.03.2003)
- Amerika’nın Derdi Petrol Kuyuları (22.03.2003)
- Irak Ordusundan Sürpriz Direniş (22.03.2003)

Zaman gazetesindeki Irak savaşı haberlerine makro açıdan bakıldığında ise, savaşın olumsuzluğuna vurgu yapan “*Irak Alev Alev Yanıyor*”, “*Iraklı Muhalipler Kuzey Irak’ta Toplanıyor*”, “*ABD İle Irak’ın Saddam Polemiği Devam Ediyor*”, “*Savaş Protestoları Hız Kesmiyor*” şeklindeki haberlerle daha çok savaşın siyasi boyutuna vurgu yapmaktadır. Bunun dışında, “*Irak Ordusundan Sürpriz Direniş*”, “*Bağdat, Kelle Tarifelerini Açıkladı*” başlıklı haberler Amerika Birleşik Devletleri ve İngiliz birliklerinin Basra körfezinde başlattıkları kara harekâtının sert bir direnişle karşılaştıklarını ifade etmekte ve Irak devrim komuta konseyinin ABD ve İngiliz güçlerine karşı savaşanlara vereceği ödülleri açıklamaktadır. Bu da diğer haberlerden farklı olarak, halkın pasif kalmadığını ve direniş gösterme eğilimi içerisinde olduğuna vurgu yapmaktadır.

Zaman gazetesindeki haberler genel olarak irdelendiğinde; Cumhuriyet gazetesindeki gibi ardalanı ekonomik temele dayanan haberler dikkat çekmektedir. “*Irak sevkiyatı durdurdu Tüpraş petrolü Karadeniz’den alacak*”, “*ABD Türkiye’ye ekonomik paket için kapılar kapanmadı*” başlıklarında da

görüldüğü gibi, savaşın ekonomik boyutları üzerinde de yoğunlaşmıştır. Bunun dışında, farklı olarak Zaman gazetesi “*Gazeteler Savaş İçin Yıldırım Baskı Yaptı*” Ve “*Medya Savaşın Manipülatörü Olarak Kullanılıyor*” başlıklı haberlerle medyanın haberlerini yaparken barış yanlısı olmayan tutumlarına işaret edilmektedir.

Tüm bu anlatılanları bütünsel olarak değerlendirdiğimizde ortaya çıkan sonuç şudur: Cumhuriyet gazetesi savaş yanlısı olmayan dolayısıyla barıştan yana bir tutum içerisindedir. Yukarıda verilen haberlerde de görüldüğü üzere; başlık ve değerlendirmeleriyle bu tutumunu ortaya koymaktadır. Hürriyet gazetesi ise farklı olarak, değerlendirmelerden daha uzak durmuş, yaşanan siyasi ve ardalanında ki ekonomik gerçeği vermeye çalışmıştır. Zaman gazetesi ise, diğer iki gazeteden farklı olarak medyanın savaşa yönelik tutumu üzerinde durmuştur. Ayrıca Hürriyet ve Zaman’dan farklı olarak Cumhuriyet gazetesi, savaşı uluslararası hukuk bağlamında ele almıştır. Hürriyet ve Cumhuriyet gazetesi, Zaman gazetesinden farklı olarak Irak savaşında Türkiye’nin stratejik pozisyonuna işaret etmiştir. Zaman gazetesi ise, diğer iki gazeteden farklı olarak yukarıda da belirtilen haberlerde de vurgulandığı üzere, savaşa maruz kalan kesimin direnişine yönelik haberlere yer vermiştir. Her üç gazetenin de kesiştiği ortak nokta ise, savaşın uluslararası bir boyut kazandığı ve bunun dışında da dünya kamuoyunda benimsenmeyip reddedildiği gerçeğidir. Nitekim “*Savaş Protestoları Hız Kesmiyor*”, “*Gösterilerde Kan Döküldü*”, “*Dünya Endişeyle İzliyor*” şeklindeki haberler bu gerçeği bariz bir şekilde göstermektedir.

Mikro Analiz

Mikro açıdan bakıldığında, verilen haberlerdeki sözcük seçimleri, cümle yapıları ve haberin ikna yolları (retorik) inceleme konusu yapılmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde 2003 Irak savaşı haberleri mikro açıdan incelendiğinde; gazetenin savaşa karşı olumsuz bakış açısının kelime seçimleri ve cümle yapılarına da yansıdığı görülmüştür. Örneğin; “*Eller Tetikte*” başlığıyla verilen haberde, savunmasız bırakılan Irak’ın savaşa karşı her an hazır olması gerektiği vurgulanmak istenmiştir. Ayrıca haberin içeriğinde “*Irak’a tek yanlı saldırı*” ifadesini kullanan gazetede, Irak’ın, ABD, İngiltere ve İspanya karşısında yalnız kaldığı, buna bağlı olarak da Irak’ta yaşayan yurttaşların ve orada yaşayan diğer grupların güvenliklerinin tehdit altında olduğu belirgin bir şekilde ifade edilmek istenmiştir. Bir diğer haberde “*Ölümler saçan bombalar*” başlığını kullanan gazete; dünyanın en büyük konvansiyonel bombası olarak bilinen BLU-82, ABD’nin elindeki tahrip gücü olan en yüksek bombaya vurgu yapmaktadır. Ayrıca haberde “*papatya toplayan*” ifadesi kullanılarak bombanın imha gücünün büyüklüğüne işaret edilmektedir.

Bunların dışında “*barış eylemine cop*” ifadesini kullanan gazete, bir taraftan savaş gazeteciliğinin olumsuzluğuna vurgu yapmakta, diğer taraftan ise barış gazeteciliğinin oluşumuna izin vermeyen adaletsiz bir ortamın varolduğu gerçeğine bakışları yoğunlaştırmaktadır. Aynı bakış açısını gazete “*Ankara’da Tezkerenin TBMM’ye Gelmesini Protesto Eden Öğrencilere Müdahale Edildi: Coplar Barışı Dövdü*” başlıklı haberde de vermektedir. Ayrıca gazete savaşı “*dünya için kederli bir gün*” olarak tanımlayarak, barış gazeteciliğine izin vermeyen bir ortamın varlığını tekrar vurgulamıştır.

Savaşın etkilerinin sadece ulusal değil, aynı zamanda uluslararası olduğuna da işaret eden gazete, bu durumu verdiği haberlerle de göstermiştir. Bu bağlamda “*dünya ayağa kalktı*”, “*savaş önce çocukları vurur*” cümleleri kullanılmıştır.

Savaşın haksızlığına, savaşa maruz kalan insanların mağdurluğuna vurgu yapan gazete, bu durumu “*Irak’lı her gece soruyor: Ölümler bana ne zaman düşecek*”, “*Bu tek yanlı savaşta kaç bin masum Irak’lının öleceği bilinmiyor*” cümleleriyle ifade etmiştir.

Cumhuriyet gazetesinin haberleri retorik bakımından incelendiğinde ise, gazetenin savaş olumsuz tutumunu önemli kişilerin görüşlerine de yer vererek pekiştirmiştir. Bu bağlamda, “*Meclis Başkanı Arınç sert çıktı: Bush zalim ve zorba*”, “*BM Güvenlik Konseyi Toplantısında son sözü alan Genel Sekreter Kofi Annan: Dünya için kederli bir gün*”, “*Washington’a sert eleştiri Sezer: Doğru Bulmuyorum*” ifadelerinde de görüldüğü üzere, savaşın olumsuzluğuna vurgu yapan kişilerin görüşleri haber metinlerinde yer bulmuştur. Bunun yanında, Amerika’nın haklılığına ya da yaptığı eylemlerin doğruluğuna işaret eden hiçbir görüş haberlerde yer almamıştır. Bu da gazetenin savaşa bakışını uygun retoriksel öğelerle desteklediğini göstermektedir.

Mikro incelemeye tabi tutulan bir diğer gazete Hürriyet’tir. Gazeteye bu perspektiften bakıldığında, “*ABD, Irak’ı Vakit Dolmadan Vurabilir*”, “*Musul’da Siren Sesleri*”, “*ABD Afganistan’ı Irak’la Aynı Anda Vurdu*” şeklinde verilen haberler savaşın olumsuzluğunu ifade etmeye yöneliktir.

Ayrıca “*Dünya endişeyle izliyor*”, “*Savaşta insani kayıplar artıyor*” cümleleri yukarıda diğer gazetede verilen benzer haberlerde de ifade edildiği üzere; savaşın ulusal çizginin dışına çıktığı ve tüm dünya çapında dehşet olarak değerlendirildiği kanısının ispatıdır. Retorik açıdan bakıldığında ise; “*Arınç’tan Bush’a Eleştiri*” başlığı altında TBMM Başkanı Bülent Arınç’ın ABD’nin olası Irak müdahalesini ‘kural tanımaz bir tavır’ olarak betimlemesi ve ‘*BM’yi hiçe sayan, uluslararası hukuku çiğneyen bir tavidir ve yanlıştır*” şeklindeki yargısı savaşın olumsuz boyutunun önemli kişilerce de kanıksandığını göstermektedir. Bunların haricinde, Sezer’in “*ABD’nin davranışı doğru değil*” ifadesinin yanı sıra Baykal’ın “*Tezkerenin kabulü savaş ilanıdır*” görüşünü retorik değerlendirme içerisine dahil etmek yanlış olmayacaktır. Baykal bu haberle ilgili olarak ayrıca, “*Tecavüz için izin*” cümlesini kullanarak Türkiye’nin hava sahasını Irak için kullanıma açmasının yanlış olduğuna vurgu yapmıştır. Tüm verilen haberlerin dışında “*Ivanov: Demokrasi cruise füzesiyle gelmez*” yargısının altında, *Ivanov’un*; “*Irak’ın, cruise füzelerinin kanatlarında taşınan demokrasiye ihtiyacı yok*” sözlerine yer verilmesi, savaş karşıtı bir tutumun destekleyici bir görüş paralelinde verilmesine örnek teşkil etmektedir.

Zaman gazetesinde haberler mikro açıdan incelendiğinde; “*Bağdat Kelle Tarifelerini Açıkladı*”, “*Savaş Protestoları Hız Kesmiyor*”, “*Irak Alev Alev Yanıyor*” haberleri savaşın yıkıcı etkisinin olduğunu göstermektedir. Bunların dışında, daha önce makro kısımda da vurgulandığı üzere; “*Medyanın Savaşın Manipülatörü Olarak Kullanıyor*” şeklindeki haber başlığı altında; Amerikan birliklerinin motivasyonlarının yükseltilme, buna karşın Irak askerlerinin motivasyonlarının yok edilme görevinin uluslararası medyaya verildiği gerçeği vurgulanmıştır. Bu gerçeği vurgulayan gazete akademisyen görüşlerine yer vermek suretiyle, retorik açıdan haberin ikna gücünü arttırmaya yönelmiştir. Bu çerçevede görüşlerine yer verilen kişilerin “*Irak’ın Savaşma Arzusu Medya Aracılığıyla Yıkılmaya Çalışılıyor*”, “*Show Başladı; Ancak Tamamen Amerikan Yanlısı Bir Habercilik Gösterisi*” şeklindeki ifadeleri “*Medya Savaşın Manipülatörü Olarak Kullanılıyor*” başlıklı haberi desteklemektedir.

Haberleri mikro açıdan bütünsel olarak değerlendirdiğimizde ortaya çıkan sonuç şudur: Makro çözümlenmeye paralel olarak; Cumhuriyet gazetesinin kelime seçimleri, cümle yapıları ve retoriksel öğelerinde savaşa hayır diyen, barıştan yana olan bir yaklaşım karşımıza çıkmaktadır. Hürriyet gazetesinde ise; savaşa yönelik haberler verilirken, yorumlamaya çok yer verilmediği, sadece haberi vermekle yetinildiği dikkat çekerken, retorik olarak yapılan değerlendirmede barış yanlısı tutum, verilen görüşler sayesinde daha fazla ortaya çıkarılmıştır. Gazete, diğer iki gazeteye oranla konuya ilişkin daha fazla kişinin görüşüne yer vermiştir. Zaman gazetesinde ise haberler, genel olarak savaşa yönelik olumsuz bir tutum dâhilinde verilirken, “*ABD Türkiyesiz Başladı Ancak Türkiye’siz Bitiremez*” başlıklı haberde de görüldüğü üzere; savaşı destekleyen bir tavır ortaya koyması, gazetenin genel yargısına ters düşmektedir. Ayrıca gazete akademisyen görüşlerine yer vererek, retorik boyutta diğer iki gazeteden farklı bir değerlendirmeye gitmiştir.

Sonuç

Profesyonel gazetecilik anlayışında, gazetecinin olan biteni objektif bir şekilde yorumsuz ve manipülasyona yer vermeyecek tarzda aktarması, makbul bir gazetecilik konumuna işaret etmektedir. Gazetecilerin bu makbul konumu, habere ilginin arttığı yoğun çatışma ve savaş dönemlerinde, farklı nedenlerden dolayı sekteye uğrayabilmektedir. Gazeteciler, savaş haberlerini ait oldukları toplumsal yapının savaş hakkındaki genel kanaatine uygun olarak sunabilmekte ya da iliştilmiş gazetecilik adı altında savaşa yönelik haberleri özgürce paylaşmamaktadırlar. Gazetecinin yaşadığı toplumun savaş ve tarafları hakkındaki hegemonik düşüncesi ve toplumsal temsili, haberlerini yaparken farkında olarak ya da olmayarak etkili olabilmektedir. Bunların yanında, gazetecinin kendi ideolojisinden, etnik kökeninden, inançlarından, çalıştığı gazetenin bakış açısından kaynaklanan farklı nedenler de savaş haberlerinin barışın tahrip edilmesinden yana yapılmasına ve haberlerin manipülatif bir nitelik kazanmasına neden olabilmektedir. Bütün bunlara dayanarak objektiflik unsurundan uzaklaşan gazeteci, barış haberciliğinden ziyade savaş haberciliğine daha yatkın davranabilmektedir. Bu olağan sonuç, gazetecilikte barış gazeteciliği adı verilen yeni bir bakışa olan gereksinimi ortaya çıkarmıştır. Haberlerde savaş ve çatışma unsurlarının ön plana çıkarılmasının, savaş gazeteciliğini tetikleyeceği ve toplumsal faydaya katkı sağlayamayacağı anlayışından hareket eden barış gazeteciliği, haberlerin barış temelli sunulmasını önermektedir. Bu öneri, medyanın algıları değiştirme, haber metinlerinde barışı özendirerek daha barışçıl bir dünya sunmaya muktedir olduğu varsayımından beslenmektedir. Hiç şüphesiz medyanın barışçıl bir söylemde bulunması, savaşı engelleyebilecek bir güce sahip değildir. Ancak biz/onlar kamplaşmasına dayanan haberlerden kaçınılması, çatışmaların artışı önleyecek bu da barışa katkı sağlayacaktır.

Böylelikle farklılıklardan dolayı insan hakları ihlaline ve birtakım ayrımcılıklara maruz kalan ötekiler'in sahip olduğu koşulların ılımlaştırılması imkânı da kendiliğinden doğmuş olacaktır. Ancak bunu başarabilmek; çalışmanın birçok kısmında da vurgulandığı üzere; insana yönelik sorunları doğmadan çözüme mantığından hareket ederek, insan olgusuna sadece olağandışı olaylar ya da problemler sebebiyle özne olarak bakmaktan vazgeçmekle mümkündür ki; bu da yurttaş gazeteciliğinin içini gerçek anlamda doldurabilmek suretiyle aşılmalıdır.

Tüm belirtilen noktaların olabirliğin sağlandığı bir ortamda ise; medya toplumsal hayata artı değer katma misyonunu başarıyla yerine getirme şansına kavuşacaktır. Bu sayede de merkezinde insan olan bir örgütlenmenin oluşumuna hassasiyet gösterme bilinci de kendiliğinden oluşacaktır. İnsan odaklı bir yaklaşım paralelinde hareket eden gazeteler ya da gazeteciler ise; bunun sonucunda kendilerini sürekli iyileştirme mantığından hareket eden bir platform da rekabet eder halde bulacaklardır. Tüm vurgulanan noktaların olabirliğine imkân tanımak için ise, sürekli iyileştirme mantığından uzak kalmamak ve okuyucuyu merkezi bir yerde konumlandırabilmek öngörüsüne sahip olmak gerekmektedir. Anlatılan noktalara işlevsellik kazandırabilmenin sonunda ise; kaliteli bir basın vücuda getirmek tesadüf olmaktan çıkacak ve bu sayede toplumsal gelişme trendini de yukarı seviyelere çekmek fırsatı yakalanmış olacaktır.

Bu çalışmada Amerika Birleşik Devletlerinin 2003 yılı Irak müdahalesine ilişkin haberler Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerinde söylem analizi yöntemiyle 6 gün süreyle incelenmiştir. İncelenen dönem içerisinde konuya ilişkin Cumhuriyet gazetesinde 58, Hürriyet gazetesinde 21, Zaman gazetesinde ise 40 haberin çıktığı görülmüştür. Toplam 119 haberin 42 tanesi savaşa olumsuzluğu vurgulamaya yöneliktir. Cumhuriyet gazetesinde konuya ilişkin çıkan haberlerin % 48'i savaşa olumsuz vurgu yapmaktadır. Hürriyet'te bu oran % 24, Zaman'da % 23, genel olarak bakıldığında ise, bu oran % 35'tir.

Gazetelerde Irak savaşı haberleri incelenirken belirli temaların ön plana çıkarıldığı görülmüştür. Bu temalar genel olarak; savaşa yapılan olumsuz vurgu, bilgi vermeye dönük haberler, Türkiye ve ABD ilişkilerine yönelik haberler, Türkiye'nin savaşa katılımı durumunda oluşacak olumsuzlukları vurgulayan haberler, ekonomi temelli haberler ve Irak halkına ilişkin haberlerdir. Savaşa olumsuz vurgu haberleri; dünyanın savaşa gösterdiği tepki, savaşın Irak halkı üzerindeki yarattığı/yaratacağı olumsuzluklara vurgu ve Türkiye'nin savaşa girmesi durumunda göreceği zararlar bağlamı üzerine kurulmuştur.

Bu genel temalar çerçevesinde; Cumhuriyet gazetesinin konuya ilişkin haberlerinde savaş karşıtlığını açıkça vurguladığı ve barıştan yana bir tutum sergilediği görülmüştür. Gazete, bu düşüncesini sık sık savaşa karşı olan görüşlere yer vererek retoriksel olarak da desteklemiştir. Gazetenin ana olayı eleştirel ve olumsuz bir söylemle ele alması, savaşı isimlendirmesinde de açıkça görülmektedir. Buna bağlı olarak Cumhuriyet gazetesi ana olayı; "Irak savaşı", "tek taraflı saldırı", "işgal", "Irak'ı vurmak" gibi kelimelerle ifade etmiş, Zaman ve Hürriyet'te rastlanan "müdahale" sözcüğünü hiç kullanmamıştır. Cumhuriyet'te savaş üzerinden ABD'ye ve hükümete olumsuz yaklaşım bir başka tema olarak göze çarpmaktadır. Gazetenin haber başlık ve içeriklerinde ön plana çıkarılan bir diğer konu; dünya kamuoyunun savaşa tepkileri ve protestolarıdır. Cumhuriyet gazetesi savaşın meşruiyetini geçersiz kılmak için, bu savaşın aslında tamamen ekonomik temelli ve Irak'ın doğal kaynaklarını ele geçirmeye yönelik olarak yapıldığını sık sık vurgulamıştır. Sonuç olarak; Cumhuriyet gazetesinin ABD'nin Irak operasyonu konusunda savaşın karşısında barışın yanında yer alan taraf olduğunu dolayısıyla barış gazeteciliğine uygun davrandığını söylemek mümkündür. Zira konuyla ilgili olumsuz haberlerin üç gazete içinde en çok Cumhuriyet'te yer alması da bu durumu doğrulamaktadır.

Hürriyet gazetesinde ise, nicelik olarak diğer gazetelere oranla daha az sayıda haberin yer aldığı görülmüştür. Bunun yanında Cumhuriyet ve Zaman'dan farklı olarak Hürriyet gazetesi, haberlerinde savaşa, çatışmalara ve silahlara daha fazla yer vermiştir. Bunun da barıştan yana değil savaştan yana bir tutum olduğunu söylemek mümkündür. "Operasyonda Hangi Silahlar Kullanılıyor", "Dakika Dakika Savaş" başlıklı haberlerde kullanılan silahların fotoğrafları ve tanıtımları ayrıntılı bir şekilde yer almıştır. Hürriyet gazetesi başlıklarında; ana olayı zaman zaman "savaş", zaman zaman da "müdahale" olarak nitelendirmiştir. Gazete savaşın çetin geçtiği dönemlerde savaş aleyhtarı haberlere de yer vermekle birlikte, bazı haberlerinde Türkiye'nin ABD'ye uçuş izni vermesi durumunda alacağı maddi yardıma da vurgu yapılmıştır. Dolayısıyla Hürriyet gazetesinin Cumhuriyet gazetesi kadar açık bir ifadeyle barış gazeteciliğinden yana bir tutum takındığını söylemek güçtür.

Son olarak incelenen Zaman gazetesinin de Cumhuriyet gibi ana olayı savaş karşıtlığı bağlamında ele aldığı görülmüştür. Gazetenin haberlerinin büyük bir çoğunluğu bilgi vermeye yönelik olsa da; savaşı eleştirmeye yönelik haberler de yer almıştır. Zaman gazetesinin ABD'ye karşı eleştirel

tavriyla hükümetten farklı bir düşüncede yer alması, şaşırtıcı görünmektedir. Zaman gazetesinde, Cumhuriyet ve Hürriyet'ten farklı olarak, medyanın savaş konusundaki tutumu da eleştirilmektedir. Sonuç olarak incelenen gazetelerden hiçbirinin savaş gazeteciliğinden yana bir tutum takındığını söylemek mümkün değildir. Ancak Cumhuriyet ve Zaman gazetelerinin Hürriyet'e oranla daha fazla barıştan yana ve barış gazeteciliğine katkı sağlayan tarzda haberleri sunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Elde edilen bu sonuçlar, toplumsal kalitenin doğmasında insanları ya da yurttaşları bilgilendiren basın ne kadar önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir. Bunun için, sosyal sorumluluk bilinci taşıyan gazeteciler ve haber kuruluşları önem taşımaktadır. Bu oluşum içinde barış gazeteciliğine olan ihtiyaç artmaktadır çünkü savaş alanı içerisine sıkıştırılmış muhabirlere ne yazacaklarını söylemekle, etik anlamda bir gazetecilik işlevi yerine getirilebileceğini düşünmek hayalcilik olacaktır. Bu nedenle, araştırma kısmında da belirttiği üzere, sunulan haberlerde sadece yaşanan olaylara ilişkin bilgi vermek barış gazeteciliği açısından yeterli olmamakta, barıştan yana taraf bir gazetecilik anlayışını hâkim kılmak gerekmektedir. Bunun bir takım ya da grup işi olduğunun farkına vararak, sadece editörlerin değil aynı zamanda muhabirlerin ve hatta toplumun her kesimindeki bireylerin üzerine düşen görevleri yerine getirmesi gerekmektedir. Daha barışçıl, daha eşitlikçi ve daha özgür düşünen bir toplum için.

KAYNAKÇA

- ALANKUŞ, Sevda (2008). "Türkiye'de Başka Bir Demokrasi İçin, Başka Bir Medya ve Habercilik", İncilay Cangöz (ed.), *Uygun Adım Medya: Bir Bilinç Körleşmesi*, Ankara: Ayraç Yayınları.
- ALANKUŞ, Sevda (2009). "Yeni Habercilik Arayışları: Hak Odaklı Habercilik, Yurttaş Gazeteciliği, Barış Gazeteciliği", Sevda Alankuş (der.), *Gazeteciliğe Başlarken Okurdan Haber Odasına*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- ARSAN, Esra (2005). "Çatışma ve Savaş Dönemlerinde Gazetecilik", Sevda Alankuş (der.), *Habercinin El Kitabı: Gazetecilik ve Habercilik*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- BULUT, Selda & YAYLAGÜL, Levent (2004). "Türkiye'deki Yazılı Basında Yargıtay ve Mafya İlişisine Yönelik Haberler", *Gazi İletişim Dergisi*, S. 19, s. 119-142.
- CANGÖZ, İncilay (2005). "Yurttaş Gazeteciliği ve Yerel Basın", Sevda Alankuş (der.), *Gazetecilik ve Habercilik*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- ÇUBUKÇU, Mete (2005). *Ateş Altında Gazetecilik: Savaş ve Savaş Haberciliği*, İstanbul: Metis Yayınları.
- VAN DİJK, Teun (1988). *News as Discourse*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- VAN DİJK, Teun (2001). "Critical Discourse Analysis", Schiffrin D., Tanen D., Hamilton H.E. (eds.), *Handbook of Discourse Analysis*, Oxford: Blackwell Publishers.
- İRVAN, Süleyman (2006). "Peace Journalism As A normative Theory: Premises and Obstacles", *Global Media Journal: Mediterranean Edition 1(2)*, ss. 34-39.
- İRVAN, Süleyman (2008). "Normatif Kuram olarak Barış Gazeteciliği: Önermeler ve Engeller", İncilay Cangöz (ed.), *Uygun Adım Medya: Bir Bilinç Körleşmesi*, Ankara: Ayraç Yayınları.
- KESKİN, Zerrin (2004). "Türkiye'de Haber İncelemelerinde van Dijk Yöntemi", Çiler Dursun (der.), *Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi*, Ankara: Elips Yayınları.
- SÖZEN, Edibe (1999). *Söylem: Belirsizlik, Mücadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite*, Paradigma Yayınları, İstanbul.
- TOKGÖZ, Oya (2008). *Siyasal İletişimi Anlamak*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Cumhuriyet Gazetesi, 18.03.2003 – 23.03.2003.
- Hürriyet Gazetesi, 18.03.2003 – 23.03.2003.
- Zaman Gazetesi, 18.03.2003 – 23.03.2003.